



Deloitte.



Sectorstudie industriële noden

Impact van de strategische trends in industriële en maatschappelijke noden, herbruikbare energie en e-commerce op kansengroepen in het algemeen en de sociale economie in het bijzonder

Departement WSE, Afdeling Sociale Economie en Werkbaar Werk
November 2018

Samenvatting **Sectorstudie industriële noden**

Departement WSE – Afdeling Sociale Economie en Werkbaar Werk

Impact van de strategische trends in industriële en maatschappelijke noden, herbruikbare energie en e-commerce op kansengroepen in het algemeen en de sociale economie in het bijzonder

Sectorstudie industriële noden: samenvatting

Deze studie onderzoekt de strategische trends binnen de industriële noden en de impact daarvan op de duurzame tewerkstelling van kansengroepen en van de sociale economie in het algemeen.

Naast een literatuurstudie werden experts uit het werkveld, zowel uit de reguliere als uit de sociale economie, geïnterviewd om een zicht te krijgen op de tewerkstelling in het algemeen en binnen de sociale economie. Op basis van dit onderzoek worden een aantal opportuniteiten en bedreigingen geïdentificeerd voor de tewerkstelling van kansengroepen binnen de industriële noden sector en worden er aanbevelingen geformuleerd voor het beleid, voor de reguliere - en voor de sociale economie.

Er worden binnen deze studie vier grote trends geïdentificeerd. De eerste trend beschrijft de hypercompetitie die de industriële sector beheerst. De tweede trend gaat in op de ontwikkeling dat producenten duurzamer moeten produceren terwijl de eindconsument ook bewuster consumeert. De derde trend betreft klantgerichtheid, hechtere samenwerking en de mogelijkheid flexibel te kunnen produceren wordt belangrijker voor maatwerkbedrijven. In de laatste trend wordt er ingegaan op de vierde industriële revolutie die ingrijpende digitale en technische evoluties met zich mee brengt.

Vanuit de trends worden een aantal algemene bedreigingen en opportuniteiten binnen de industriële noden en sectoren geïdentificeerd. De bedreigingen voor de tewerkstelling binnen de sociale economie betreffen: het wereldwijde competitieve industriële klimaat, de evolutie naar Fabrieken van de Toekomst en hoe Vlaanderen erop achterloopt, een minimale tewerkstellingsgroei in de industrie en weinig kansen voor de tewerkstelling van de zwakste doelgroepmedewerkers. De opportuniteiten inzake de tewerkstelling van kansengroepen worden ingedeeld in categorieën naargelang de grootte van het potentieel. Enkele opportuniteiten zijn, reshoring, het produceren van eigen producten waardoor een bedrijf minder afhankelijk is van klanten, het opbouwen van samenwerkingsverbanden, en Fabrieken van de Toekomst.

In deze studie worden aanbevelingen geformuleerd voor het beleid, de reguliere en de sociale economie. De aanbevelingen voor het beleid omvatten: maatwerkbedrijven meer te ondersteunen bij de vierde industriële evolutie door het ondersteunen van Fabrieken van de Toekomst in de sociale economie. Verder wordt aanbevolen dat sociale economie bedrijven blijven vernieuwen en te investeren in technische ontwikkelingen omtrent Fabrieken van de Toekomst. En dat maatwerkbedrijven partnerschappen en fusiepartners zoeken om krachten te bundelen. De sociale economie wordt aangemoedigd om te investeren in technische opleidingen voor doelgroepmedewerkers om actief te kunnen zijn in de evoluerende industrie van de toekomst.

Situering van industriële noden

Ingrijpende digitale en technische evoluties veranderen de traditionele tewerkstelling en de industrie in het algemeen

Waardeketen en sector activiteiten



Basisgrondstoffen en productie omvat de verwerking van producten van de volgende subsectoren:

- Landbouw
- Voeding
- Textiel

Maakbedrijven zijn bedrijven die materialen tot nieuwe producten verwerken. Voor de studie zijn de volgende subsectoren gekozen:

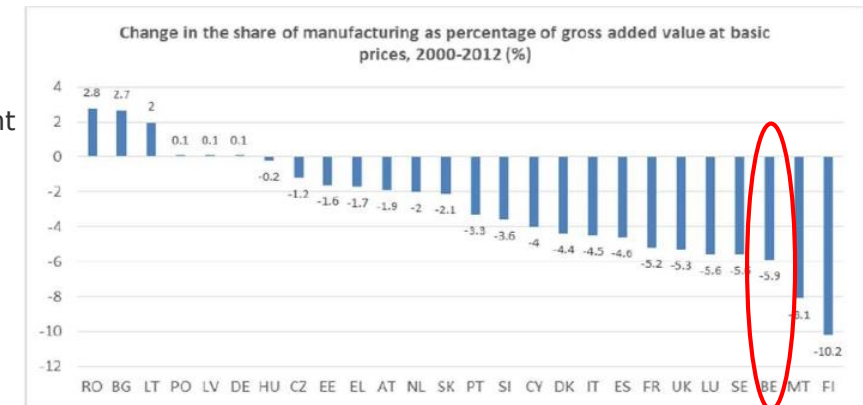
- Metaal (toepassing en assemblage)
- Hout (toepassing en assemblage)
- Textiel
- Drukkerij

Handling is de laatste stap in de waardeketen en omvat o.a.:

- Verpakking
- Voeding
- Textiel

Kenmerken van de Belgische industrie

Verandering in aandeel van de maakindustrie 2000-2012



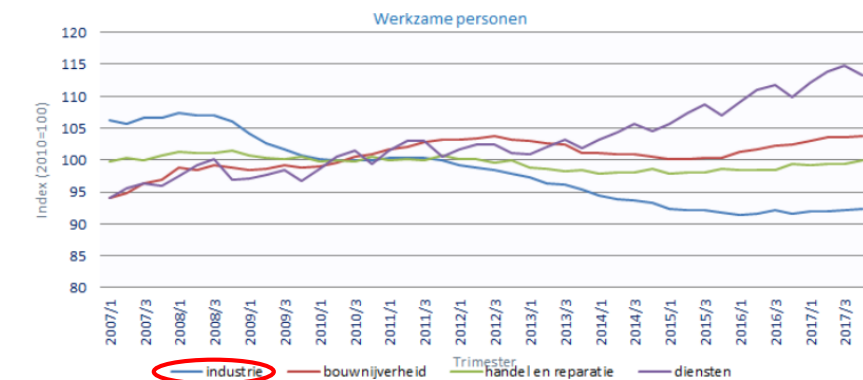
Bron: OECD, ITRE,EWI

- De maakindustrie neemt sinds 2000 sterk af in België

- Van alle sectoren daalt het aantal tewerkgestelden het sterkst in de industrie

- Vlaanderen focust zich op Industrie 4.0 en Fabrieken van de Toekomst om deze uitdagingen te overwinnen

Werkzame personen per sector in België 2007-2017



Bron: Statbel

We identificeerden vier trends in industriële noden



Hypercompetitie

- De industriële markt blijft zeer competitief
- De wereldbevolking groeit terwijl de schaarste van grondstoffen toeneemt
- Daardoor groeit de vraag naar grondstoffen en tegelijkertijd stijgt de prijsdruk en kosten competitie
- Vlaanderen moet differentiëren, kan niet op prijsniveau concurreren



Duurzamer produceren

- Klanten en eindconsumenten stellen hogere product(ie) eisen
- Consumptie trends van de eindconsument veranderen en verschuiven naar een bewustere consumptie, vereist aanpassingen van producenten en leveranciers
- Toename van productie van bijvoorbeeld voedsel en bio-producten, versterkt door lokalisatie en duurzamere productieprocessen



Klantgerichtheid

- De klant staat centraal en constante marktverschuivingen eisen een flexibele houding van de producent
- Hechte klant-producent partnerschappen zijn van voordeel om sneller op de klanten en eindconsument noden te reageren
- Producenten en klanten onderzoeken en ontwikkelen nieuwe producten samen



Industrie 4.0 Fabrieken van de Toekomst

- De vierde industriële revolutie brengt ingrijpende technische en digitale veranderingen met zich mee
- Fabrieken van de Toekomst en de 7 transitie vormen de weg naar de toekomst voor de Vlaamse industrie
- *Zie volgende slide*

Deep-dive in de Industrie 4.0 en Fabrieken van de Toekomst



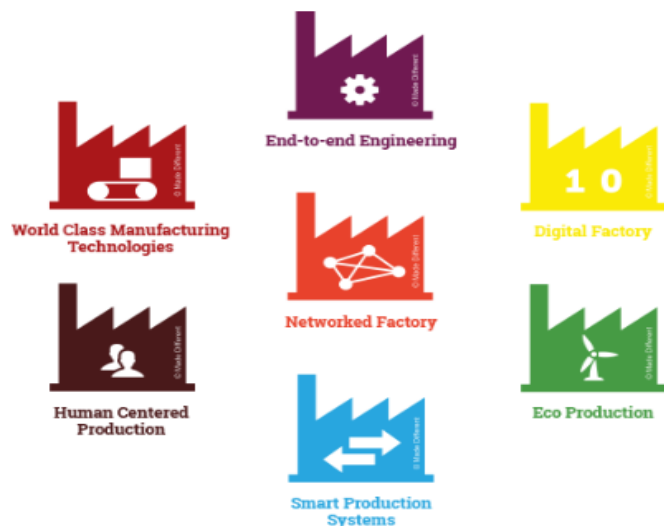
De industriële noden van de 21ste eeuw zijn gekentekend door de **digitale en technische transformatie**. De maakindustrie is van veel belang voor Vlaanderen maar wordt door deze transitie uitgedagen om competitief te blijven.



De Vlaamse 'inhaalbeweging' is vastgehouden in het actieplan **Made Different** met de doelstelling de Vlaamse maakindustrie te versterken en industriële koploper te worden.

Het actieplan richt zich op de **Fabrieken van de Toekomst** en reguliere economische bedrijven te ondersteunen bij de digitalisering en technische veranderingen.

De **Fabriek van de Toekomst**



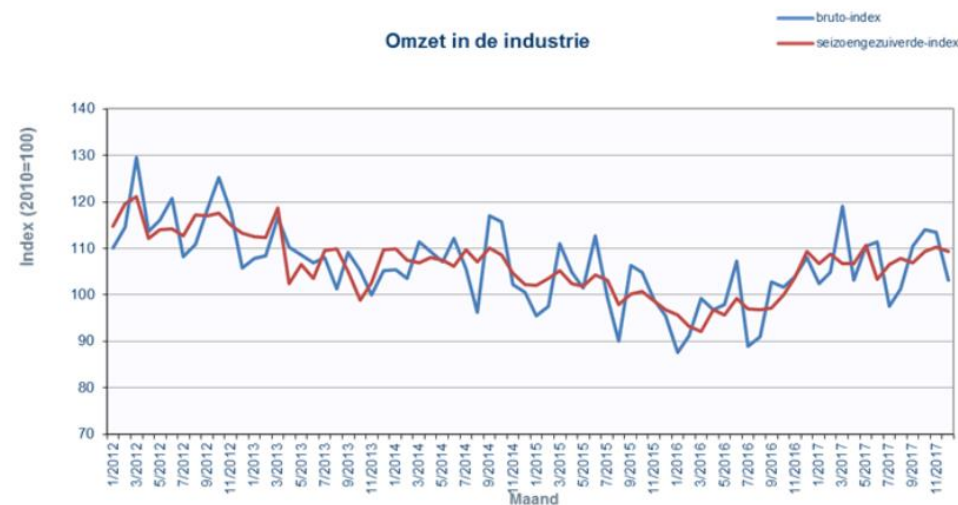
De **7 bijbehorende transitie's** zijn:

1. World Class Manufacturing Technologies
2. End-to-end Engineering
3. Digital Factory
4. Human Centered Production
5. Production Network
6. Eco Production
7. Smart Production System

Efficiënter produceren en tewerkstelling

Industrie 4.0 verandert de tewerkstelling in Vlaanderen. Industriën worden efficiënter waardoor onder andere de omzet in de industrie zal stijgen maar deze verandering betekent geen positieve correlatie met de (traditionele) tewerkstelling.

De traditionele arbeider die eenvoudige en repetitieve handelingen uitvoert wordt vervangen voor technisch geschoolde arbeiders en bedienden. Minder (traditionele) arbeiders op de productievloer betekent minder menselijke productiefouten en voor de werkgevers minder risico's.



Bron: Statbel

Impact van trends in industriële noden op duurzame tewerkstelling

De impact van de trends in industriële noden op duurzame tewerkstelling is **hoog als het gaat over de huidige tewerkstelling** voor kansengroepen en sociale economie in het bijzonder. Dit omdat de huidige tewerkstelling in deze sector hoog is, én trends in industriële noden grote impact hebben op huidige activiteiten in sociale economie.

Anderzijds bieden industriële ontwikkelingen **enkele opportuniteiten** voor duurzame tewerkstelling maar moet rekening worden gehouden met veel **bedreigingen**.

Bedreigingen in hernieuwbare energiesector

De digitale en technische ontwikkelingen in de industrie, Industrie 4.0 en Fabrieken van de Toekomst, vereisen hoge investeringen en een aanpassing van de SEC bedrijven

De Fabrik van de Toekomst biedt veel mogelijkheden maar vereist een hoog niveau aan investeringen van bedrijven. Vaak is deze drempel te hoog voor sociale economie omdat het onduidelijk is of de investeringen rendabel zullen zijn en welke investeringen de juiste zijn.

Zeer eenvoudige arbeidsprocessen verdwijnen en zo de kansen tot het inzetten van kansengroepen

Uitvoerende arbeiders worden verruild voor automatisering en technische ontwikkelingen. Zij dreigen buiten de boot te vallen en moeilijk inzetbaar te zijn in de toekomst.

Vele taken in deze sector vereisen technische profielen en andere taken worden geautomatiseerd

De vereisten in opleidingen zijn vaak te hoog voor kansengroepen

REC bedrijven zien veel risico's gekoppeld aan de tewerkstelling van doelgroepmedewerkers op hun werkvloer

Werken met zware machines in bijvoorbeeld de metaalindustrie wordt als te gevaarlijk ingeschat en de voedselsector stelt in vraag of doelgroepmedewerkers altijd aan de hoge hygiëne- en veiligheidsstandaarden kan voldoen (bijvoorbeeld in de vleesindustrie).

Inschatting van opportuniteiten

Opportuniteiten worden inhoudelijk toegelicht op de volgende slide

We schatten opportuniteiten in als **hoog potentieel** wanneer

- Er een **grote tewerkstellingsvraag** is vanuit de markt en
- Er **weinig investeringen** nodig zijn vanuit SEC en
- Er een **hoge fit is tussen de activiteiten en de competenties** van doelgroepmedewerkers
- Er een sterke **lokale verbondenheid** is

We schatten opportuniteiten in als **laag potentieel** wanneer

- Er een **lage tewerkstellingsvraag of saturatie** is vanuit de markt en/of
- Er **hoge investeringen** nodig zijn vanuit SEC en/of
- Er een **lage fit is tussen de activiteiten en de competenties** van doelgroepmedewerkers
- Er geen **lokale verbondenheid** is

We schatten opportuniteiten in als **gemiddeld potentieel** wanneer er een mix is van criteria uit hoog en laag potentieel



We identificeerden enkele opportuniteiten voor duurzame tewerkstelling in industriële noden

	Plaats in de waardeketen	Omschrijving	Activiteiten (best practice)	Potentieel
1	Product produceren	SEC kan eigen producten produceren waardoor een maatwerkbedrijf zich kan differentiëren en minder afhankelijk is van opdrachtgevers.	Repetitieve en eenvoudige handelingen in de productie, verpakken van de producten	Laag
2	Samenwerking en fusies	Betere samenwerkingen en fusies maken grotere investeringen of inkopen opschaal mogelijk. In plaats van zich op tientallen activiteiten te focussen kan elk bedrijf zich specialiseren en een niche speler worden waardoor de tewerkstelling kan groeien.	Specialisatie maakt het mogelijk op één activiteit te focussen van productie tot verpakking	Laag
3	Enclave werk uitbouwen	Enclaves verder uitbouwen door hechte samenwerkingsrelaties met de klant op te bouwen. Met name waar orders van klanten afwijken van standaard proces in bvb. verpakking.	Sociale tewerkstelling in enclave om laatste stap in keten "uniek" te maken. (Hamal Signature)	Medium
4	Fabrieken van de Toekomst	De Fabrieken van de Toekomst is ook de toekomst voor maatwerkbedrijven. Indien SEC zich niet mee ontwikkelen wordt de afstand tussen REC en SEC groter en vermoeilijkt dat de samenwerking	Projecteren van werkstappen en samenwerking met corobot's (SEC Mariasteen)	Medium
5	Reshoring	Terughalen van productie die voorheen verschoven werd naar lageloonlanden. In de eerste plaats aangeraden te specialiseren op de lokale marktnoden	<i>Last step</i> productie processen, verpakkingen, klantafhankelijke noden invullen, lokale gebondenheid	Medium